

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

V megli

Novejši čas nam rodi ogromno množino raznovrstnih znanstvenih in poljudnih poučnih spisov in knjig, namenu vsakdanjega življenja. Ako bi bilo komu mogoče vse to prečitati in duhovno prebaviti, bi mu morala glava postati velik stratosferni balon z oksisanimi možgani. Ni čudo, da je v sedanjih dneh toliko skisanih nazorov na svetu. Kar »pogruntajo« modri možje, pa naj si bo političnega, gospodarskega ali celo poučnega značaja, vse nosi znake kapitalistične kisline in veliko množino dušika. Vse to vpliva v prvi vrsti kot omočica za resnostne nazore, ki jih zavedno delavno ljudstvo proglašuje za svoje. Stavi se še semintje v izgled nekdanje življenje zadovoljstva in sreče, ne da bi se povedalo, da je to srečo in zadovoljstvo kmečkemu ljudstvu, delil bič graščinskega valpta. Z današnjo literaturo meščanstva, se oblači kapitalizem v novo obleko; s kolikor mogoče velikimi žepi. Da je izobrazba in gotovo znanje sedanjemu človeku nujna potreba, tega menda nihče pametnih ne bo zanikal. Gotovo je pa za praktično življenje delovnega človeka, znanje ljudske šole veliko bolj potrebno in koristno, kakor ugibanje oziroma znanje, koliko svetlobnih ur ali let je oddaljena naša zemlja od kakega velikega, komaj z najboljšim daljnogledom vidnega nebeškega telesa v vsemirju. Delovnemu človeku je potrebno znanje delovne tehnike, kretanja pri raznih opravilih; poznanje delovnih posebno kmetijskih strojev. Obrtnim in industrijskim ljudem je potrebno poznanje v njih stroko spadajočih strojev. Vse to poznanje morejo dati strokovne in druge šole. Dandanes je potrebno tudi poznanje tvarnosti (materiala), ki se predeluje v porabno blago in razne izdelke; k temu je potrebno tudi znanje primerne doze kemije, za delo pa še fizike.

Današnjost je neka gospodarsko-tehnična prehodna doba dela. Naj si bo zunanja oblika sestojala družbe kakršna koli, strojnemu delu in obdelovanju se tudi kmetijstvo ne bo moglo izogniti. Dosedanji razvoj dela s stroji na kmetih kaže, da bo v tem oziru nastala še ogromna prekucija. Stroj bo nadomeščal ljudsko ročno delo, prav tako kot v industriji. Človek bo postal strežnik stroja in s tem znatno znižal potrebo delovnega osebja. Ta razvoj vidimo že danes. Koliko ljudi so svojedobno potrebovali samo za mlatenje, in koliko časa je to trpelo? Danes se s strojem omlati v šestih urah s kakimi štirimi ljudmi toliko, kot nekdanj s štirimi mlatiči ves teden; pa so mlatali od štirih zjutraj do osmih zvečer. Oranje s pripravnimi železnimi plugi, sejanje s strojem, košenje žita, strojna mlatev, ki obenem žito tudi očisti in pleve spravlja posebej, slamo tudi posebej.

Košenje travnikov, obračanje sena, vse to danes že dela stroj. Seveda še ne povsod. Vse to bi pri starem gospodarskem mišljenju, pognalo celo vrsto — skoro večino ljudi iz kmečkega dela. Toda kam? Industrija in obrt ne bo mogla sprejeti in zaposliti toliko ljudi. Rokodelstvo in trgovina še manj. Namesto človeka bo delal pač stroj. Zaradi tega je treba že sedaj resno misliti na prihodnost!

Na žalost smo v tem oziru še v zelo gosti megli. Ker se kmečko ljudstvo precej hitro množi, se bodo morale lastninske razmere spremeniti, in vpostaviti mogočnost, da bodo kmečke družine mogle živeti na svojih domovih; kakor industrijski delavec ob tovarniškem delu. Že sedaj silijo kmečki fantje in dekleta v tovarne. Kmet pa trdi, da ne more dobiti delavcev. To so že znamenja drugačnih razmer, ki glasno opominjajo na prihodnost, za katero bo treba polagoma preosnovati kmečko socialno življenje in delovanje. Lastninska pravica ene osebe se bo mogla težko vzdrževati. Kmečka posestva bodo morala pač postati družinska last. Seveda tudi to še ni končna rešitev kmečkega vprašanja. Treba bo končno tudi preurediti zemljiško stanje. Veleposestva se bodo morala razdeliti na poljedelce, ki nimajo zemlje ali jo imajo premalo. Za slovensko ozemlje bo ostala povoljna rešitev kmečkega vprašanja v stalni megli, ker ni dovolj rodovitne zemlje. Zato bodo pa kmečki strokovnjaki morali misliti na povzdigo dohodkov kmečkega ljudstva. Saj imamo možnost kmečke obrti in celo industrije. Živinoreja, gozdarstvo, vode, razni sadeži, lan, konoplja, krompir, cikorna pesa, želod, vse to bi se dalo porabiti za kmetijsko proizvodnjo raznega blaga, ki ga sedaj kupujemo od tujecev. Pokojni dr. Krek je ravno te stvari priporočal kmetijskim združenjem v izrabo za gospodarstvo. Po naravi dela zemljiške lastnine in po običajih življenja, je za svobodno in moralno življenje kmečki stan najbolj primeren, ker živi v prosti božji naravi nekako oddaljen od mehkužnosti in drugih slabosti meščanskega življenja. V bistvu neodvisnosti ima kmet vse lastnosti svobodnega in samostojnega človeka, od česar bi mogel priti podobno zamišljeni organizaciji, ki mu je nujno potrebna. Vse dosedanje kmečke organizacije so bile večinoma poizkusi. Dr. Krekov načrt se ni izvršil. Res se je marsikaj popravljalo, toda stavbo kmečke strokovne organizacije je treba obnoviti in ji dati res kmečko socialnega duha! Prihaja čas, ko bo moral tudi kmet seči po pomoči skupnosti lastnega stanu. Tudi kmet se bo moral v svojo lastno korist naučiti, da so trije v družbi močnejši kakor eden. Ako opazujemo danes kmečko gospo-

darstvo, vidimo, da si je prisvojil plod dela kmetov veliki kapital. Trgovina pridelkov je povsod v rokah suhe kapitalistične oblasti. S pomočjo borz, se določajo cene pridelkom. Ne vprašajo pridelovalca za cene, nasprotno se kmet ravna po cenah, ki so jih njegovim pridelkom določili borzjanci. Pri tej špekulaciji pomagajo dostikrat tudi državni činitelji, seveda vedno v korist kmeta. Državna pomoč bi bila res nujna, ako bi se kmečke zadruge poletile žitne trgovine in eksporta vseh kmečkih pridelkov in živine, v kolikor to ni v škodo prehrane domačega prebivalstva. Na ta način bi kmet postal gospodar svojega dela in lastnine. Toda zato je treba, da se zemljedelec sam pobriga. Za kmečko gospodarstvo je med kmeti zelo malo združene brige. Vse gre le za večinoma brezplodno politiko. Če vse dobro razmislimo, moramo na žalost pritrditi, da delovni stanovi nimajo resnih prijateljev, ki bi jim hoteli pomagati vsaj s potrebnimi nasveti.

Zato se pa topi vse v globoki in gosti megli. Vprašanje kmečkih delavcev in delavk, je vkljub vsemu napredku še vedno tam, kot je bilo pred morda sto leti. Tega se nekateri posestniki dobro zavedajo, žal, da posamezniki niso v stanu to v celoti popraviti. Drugi zopet ne marajo slišati o kakih izboljšanjih, vsaj v zavarovalnem pogledu in delovnem času. Kmečko ljudstvo še danes nima o skupnih gospodarsko združnih stvareh skoro nobenega pojma, zato imajo proti kmetijstvu špekulantje in kapitalizem lahko delo, in večno »ohceti«. Zato je skrajni čas, da pride kmečko ljudstvo iz megle nezavestnosti na sonce gospodarske svetlobe in nezavisnosti.

Ker je to vprašanje v ozki zvezi tudi z delavskimi interesi, zato je prav, da se tudi delavstvo kot velik gospodarski faktor zanima za to panogo socialnega vprašanja. Tudi v tem smo še v megli!

Jož. Gostinčar.

Zahtevajte naše glasilo v vsakem javnem lokal!

Peter Rozman in JSZ

K javni izjavi Petra Rozmana, ki jo je objavil »Slovenec« dne 4. decembra 1938 o razlogih za izstop iz JSZ-e, moramo resnici na ljubo ugotoviti sledeče:

Peter Rozman, po poklicu viničar, je stopil v službo JSZ-e kot strokovni tajnik v Mariboru dne 1. marca 1935 in bil torej samo od tega časa strokovni tajnik JSZ-e. Pred tem je bil Peter Rozman honoriran tajnik viničarjev v Ljutomeru.

Zakaj je Peter Rozman zapustil viničarje, ve sam najbolje, kakor tudi gotovo ve, da pri viničarjih ni bil več zaželen. JSZ je šele pozneje ugotovila, da med Petrom Rozmanom in viničarsko zvezo ni bilo nekaj v redu.

Kot strokovni tajnik se Peter Rozman ni mogel uveljaviti in usposobiti, ker je pač ostal viničar in poleg tega kmečki posestnik, ki je glavno skrb posvetil svoji kmetiji v Slivnici. Rozman Peter je bil od načelstva JSZ-e in tudi od članstva v svojem področju večkrat grajan, da ne dela tako, ka-

kor zahtevajo koristi organizacije in članstva. Peter Rozman bo moral priznati, da niti najvažnejših določb obstoječe socialne zakonodaje ne pozna tako, kakor jo mora poznati vsak strokovni tajnik. Rozman Peter je zaradi vsega tega lahko spoznal, da JSZ z njim kot strokovnim tajnikom ni bila zadovoljna in da bi prej ali slej nastopilo vprašanje njegove odpustitve v Mariboru.

Morda Peter Rozman tudi ve, da njegova službena odpoved pri JSZ-i ni bila v skladu z zakonom, pa jo je načelstvo JSZ-e kljub temu rado vzelo na znanje. Vse ostalo, kar bi mogli k temu, za JSZ-o nič važnemu dogodku še ugotoviti, še glede na dejstvo, da je Peter Rozman že nekaj dni po odpovedi službe pri JSZ-i nastopil drugo službo, lahko odpade.

S Petrom Rozmanom JSZ ni prav nič izgubila na svojem vplivu in moči in je Peter Rozman zadnji, ki bi mogel kaj škodovati. Škoda le, da Peter Rozman ni že prej spoznal, da v JSZ-i ni mesto za njega.

Pred volitvami . . .

DR. ANTON KOROŠEC je imel v nedeljo shod v Mariboru, kjer je med drugim povedal: »Nočemo biti niti fašisti niti boljševiki. Niti prvo niti drugo nočemo biti... Želimo biti zavedni Jugoslovenci in nič drugega!« Nadalje je poudarjal, da je vlada državljanom zopet dala svobodo,

DRAGIŠA CVETKOVIČ je izjavil v Negotinu: »Poskrbeli homo, da se bo 11. decembra vsak državljani odločil svobodno in po svoji vesti.«

»SAMOUPRAVA«, glasilo JRZ, piše 4. decembra: »Dobra stvar mora zmagati in ona bo zmagala!«

»SAMOUPRAVA«, glasilo JRZ poziva 4. decembra: »Jugoslovenci! Ne dajmo, da danes preživele državnoopravne oblike, če tudi so bile vredne pozornosti in hvale v časih suženjstva, in umetni strup, vbrizgan našemu (jugoslovenskemu, ur.) narodu od prejšnjih gospodarjev, ki je v zadnjem dejstvu ustvaril pri nas nacionalni nesmišelnost dveh oz. treh narodov, da prav našim sodobnikom, ki odrekajo Slovanom državotvorno sposobnost!«

Dober član organizacije je tisti, ki ohrani zvestobo tudi v težkih časih.

Francosko delavstvo v borbi za pravice

Pretekli teden se je v Franciji odigravala silno napeta notranjepolitična borba med vlado, ki jo predstavlja ministrski predsednik Daladier in predvsem socialističnimi delavskimi sindikati, ki jih je v tej borbi vodil Leon Jouhaux, tajnik glavne delavske zveze v Franciji. Socialistični sindikat CGT je napovedal za preteklo sredo splošno stavko po vsej Franciji, ki je pa zaradi močnega pritiska od strani vlade na državne uradnike uspela le delno, tako da je v tej borbi navidezno zmagala vlada, ki so ji predvsem sindikati očitali, da je zlorabila znana gospodarsko finančna pooblastila. Socialistični sindikati so skupno z bivšim predsednikom vlade Leonom Blumom postavili na stališče, da ta pooblastila ne predstavljajo volje francoskega parlamenta, ker so pooblastila takšne narave, da je v zvezi z njimi mogoče celo govoriti o diktaturi, ki jo počasi uveljavlja g. Daladier s svojo vlado. Zato

so levičarski delavski sindikati in levičarske stranke sploh mnenja, da mora vlada g. Daladiera odstopiti. Splošna stavka, ki bi se naj vršila preteklo sredo, bi naj končno prisilila vlado do odstopa.

Katoliški delavski sindikati v Franciji so zavzeli do splošne stavke sicer odklonilno stališče, vendar pa tudi ti vztrajajo pri zahtevi, da se morajo zadnje uredbe, ki zadevajo predvsem delovni čas delavstva in svobodo njihovih strokovnih organizacij, izpremeniti ali pa razveljaviti. Katoliški delavski sindikat se prav tako hoče boriti za vse pravice, ki delavstvu in njihovim družinam pripadajo, odklanja pa v tem zelo napetem zunanjepolitičnem položaju splošno stavko, ki more mnogo več škodovati, kakor pa koristiti francoskemu delavstvu in francoski državi sploh.

Vsekakor pa je za nas silno zanimiva ta borba med delavskimi organiza-

cijami in vlado v Franciji. Dokaz nam je, da morajo delavske strokovne organizacije zlasti v resnično popolnoma samostojno in samoniklo institucijo, ki je ne more in ne sme nobena politična stranka uporabljati v svoje strankarsko-politične načrte in namen, temveč mora vsaka delavska strokovna organizacija, če namerava resnično zastopati vedno in povsod samo delavske interese, stati in vztrajati nad vsemi strankarsko-političnimi boji in dogodki, ki se odigravajo iz dneva v dan in navadno nimajo posebne in pomembnejše trajne vrednote. Težko je pač soditi, koliko levičarski sindikati niso delavskih sindikatov pomešali v tej zadnji borbi s čisto politično-strankarskimi interesi, toda vendar moremo iz vsega le jasno razbrati, da so se pa vendar vse delavske strokovne organizacije postavile proti zadnjim odredbam vlade, ki zadevajo interese delavstva.

Okrožni sestanek v Ljutomeru

Strok. skupine ljutomerskega okrožja JSZ-e so ob vsaki priložnosti, kadar so se njihovi funkcionarji sestajali z zastopniki centrale, izražale željo, naj bi JSZ tem skupinam posvečala čim večjo pozornost. Delo odbornikov in zaupnikov je težko posebno v krajih, kjer se je misel delavske strokovne organizacije in skupnosti začela šele utrjevati.

Ker se JSZ zaveda važnosti vzgoje delavskih voditeljev, ki morajo priti prav iz delavskih vrst, je razumljivo, da skuša imeti z vodilnimi tovariši po naših krajevskih skupinah tudi čim več osebnih stikov.

Tako je centrala sklicala za nedeljo 27. novembra že tretji okrožni sestanek za odbornike strokovnih skupin ljutomerskega okrožja v Ljutomeru. Razen dveh skupin so se sestanka polnoštevilno udeležili odborniki vseh skupin tega okrožja.

Sestanek je vodil tajnik apaske skupine tov. Vogrinčič. Centralo sta zastopala tov. Jožko Rozman iz Ljubljane in Ivan Vogrin, član nadzorstva mariborske ekspoziture.

Tov. Rozman Jožko je na zelo poljuden in razumljiv način razložil važnost in nalogo delavskih obratnih zaupnikov, kakor tudi način, kako se te volitve izvedejo. Po govoru tov. Rozmana se je razvila živahna debata. — Zastopniki so tudi poročali, da je dan prej obiskal funkcionarje teh skupin bivši tajnik Peter Rozman in jih nagovarjal, naj se okrožnega sestanka ne udeležijo, češ, da je JSZ razbita in bo tudi propadla, ter da je on zato to organizacijo tudi zapustil. Nagovarjal jih je, naj to naredijo tudi oni, se postavljajo, da je njegovo delo, da so se organizirali, in naj mu sedaj tudi slede. Nadalje je trdil, da se ne strinja z delom JSZ-e, ker da gre sedaj za volitve z Mačkom itd. Delavci seveda tega niso verjeli in so se čudili, kako je mogoče, da človek, ki je toliko let govoril povsem drugače, sedaj to blati in razbija. Na sestanku je zastopnik centrale pojasnil vzroke, ki so privedli bivšega tajnika Petra Rozmana do tega koraka, in izjavil, da bo JSZ tudi v prihodnje kot doslej vse storila za delavstvo teh skupin. Naglasil je, da je JSZ zgolj delavska strokovna organizacija in se kot taka ne vmešava v strankarsko politiko.

Vsi so bili soglasni v obsodbi, da morejo tako delo vršiti le ljudje, ki so iskali sami sebe in so se sedaj prodali za boljši kos kruha. Delavstvo se zaveda, da posamezniki lahko odidejo od organizacije, njeno delo in skupnost pa je treba ohraniti, varovati in se še dalje boriti za zboljšanje položaja našega delavstva.

Zelo veseli in zadovoljni so odšli na svoje domove, še bolj prepričani, da je JSZ del njih samih, ker pri tem delu in tako postavljajo boljši položaj našega delavstva.

Oglašajte v »Del. pravici«!

Monopolne delavske organizacije v Romuniji

Pred kratkim je romunska vlada izdala nov zakon o delavskih organizacijah, s katerim se končuje stara romunska svobodna socialna zakonodaja. Zakon, ki je sad studija romunskega ministra dela v Nemčiji in Italiji in bo stopil v veljavo sredi decembra, ima med drugim tele ukrepe:

Zakon ima naslov: »Zakon o priznanju in delovanju cehov delavcev, zasebnih nameščencev in obrtnikov«.

Čl. 1. Cehi delujejo samo v nacionalnem okviru, bolj upoštevajoč koristi naroda. Brez izrečnega dovoljenja ministrstva dela se ne morejo priključiti organizacijam mednarodnega značaja niti ne morejo sodelovati na mednarodnih manifestacijah in kongresih. — Čl. 4. Priznanje juridične osebe ceha se izvrši s kraljevim ukazom na predlog ministrstva dela in na osnovi ustrežajočega mnenja odbora za delo. — Čl.

7. Med pogoji za priznanje cehov dobimo tudi tele: pečati se morajo razen z obrambo stanovskih koristi tudi s stanovsko, moralno in domoljubno vzgojo svojih članov; funkcionarji cehov morajo biti romunski državljani, ki imajo polne državljanske in politične pravice, tako da njihova poštenost, sposobnost in nacionalno čustvanje zagotavljajo poročstvo za izpolnjevanje nalog cehov. — Čl. 9. Ministrstvo dela pošilja prošnje za priznanje cehov odboru za delo. Ta more zahtevati mnenje oblasti kakor tudi spremembo pravil. Pri tem odbor ne bo gledal samo na izpolnitev pogojev, ki jih postavlja ta zakon, ampak tudi na primernost in koristnost s političnega, gospodarskega in socialnega stališča. — Čl. 11. Priznani ceh ima izključno pravico: a) da se obrača na oblasti pri prekršitvi osebnih pravic svojih čla-

nov; b) pošilja zastopnike v delavske zbornice, bolniške blagajne, posvetovalne in odločujoče komisije in sploh v vse ustanove, ki zastopajo stanovske koristi; c) sklepa kolektivne pogodbe; d) sodeluje pri inspekciji dela. — Čl. 15. Pravila cehov morajo imeti med drugim tudi obvezno izjavo o spoštovanju ustave in zakonov države, o izrečnem odrekanju vsakega udejstvovanja, ki je nasprotno državnim koristim, kakor tudi izjavo, da so čehi činitelji aktivnega sodelovanja z vsemi ostalimi činitelji narodnega gospodarstva. — Čl. 9. Ministrstvo dela nadzoruje delovanje cehov glede spoštovanja ustave, zakonov in pravil in tudi glede tega, da cehi ne delujejo proti javni morali, redu in varnosti države. Ministrstvo izvršuje to nadzorstvo po svojih organih, ki smejo prisostvovati sejam odborov in občinam zborom. — Čl. 41. Na zahtevo ministra imenujejo priznane organizacije delegate in tehnične svetovalce za svoje nacionalne konference, kongrese in manifestacije. Samo te organizacije pošiljajo zastopnike v razne osrednje ustanove, v vrhovni gospodarski svet itd. in samo te imajo pravico izdajati publikacije za kulturno in strokovno izobrazbo svojih članov in za obrambo stanovskih koristi.

S tem zakonom, ki uvaja spet srednjeveški pojem ceha, se ne odvzema samo svoboda opredelitve in organiziranja delavcev in nameščencev (kar se sicer sklada z novo romunsko ustavo), ampak se namenoma mešajo delavci in obrtniki, da bi se izbrisal vsak spomin na stare svobodne sindikate. Tako se onemogoča delavcem in nameščencem zastopanje njihovih najprvobitnejših koristi. — Vodstvo romunske sindikalne zveze (social-demokratske) se s tem novim zakonom strinja, čeprav so se posamezne strokovne organizacije odločno uprle.

Knjištvo

»Grafična revija«, št. 3, leto XII. — To revijo izdaja Grafična prosvetna centrala v Zagrebu. Izide štirikrat na leto in je dostopna predvsem samo članom grafične organizacije. Slovenska grafična organizacija je pred kratkim praznovala 70 letnico obstoja. Za to priložnost je izšla posebna slovenska številka »Grafične revije«. Sicer ima revija zares predvsem samo strokovni značaj, najdemo pa v njej še vedno dosti zanimivosti in pouka tudi za druge, delavce ali izobražence. Ne da bi hoteli strokovne prispevke podcenjevati, omenjamo tu le ostale. Ivan Matičič nam nazorna pokaže razvoj tiskovine v zadnjih 70 letih. Kdor o vsem tem razmišlja, najde v tem tudi nemajhen vzrok današnjega socialnega vprašanja med grafičnim delavstvom. Otmar Mihalek nam morda prekratko poroča o slovenskem tiskarstvu v lastni državi. S tem v zvezi bi bila morda na mestu zahteva po vsesplošni izdelavi vseh tiskarskih potreb, ki jih imamo Slovenci, ki smo že večkrat n. pr. tožili nad zloglasno unifikacijo šolskih knjig in drugih tiskovin. Zanimive misli o vplivu tiska na slovensko kulturo je napisal Stanko Kovač. Isti se tudi zavzema za obliko platnic, ki naj ustrezajo vsebini knjige. Kako se grafičarji prizadevajo za čim sodobnejšo izdelavo tiskovin, nam priča prispevek Bruna Čecha, ki se navdušuje za tisto, kar starejšemu rodu večidel ne prija. V zadnjih letih se uveljavlja v vrsti tiska tudi Gladnikov krasnopis. O njegovem pomenu piše umetnik sam, dočim Kosem Dragotin objasnjuje to delo in daje hvalo Gladniku, ki se pri nas kot edini ukvarja s to umetnostjo. Posebno za pisarstvo javnost je namenjen prispevek Petra Kusterla. Pod naslovom »Rokopisi« poroča o različnih nevspešnih rokopiših. Bodisi da jim manjka pravilna pisava, ki bi ustrezala slovnici, ali pa so slabo čitljivi in sploh malomarno sestavljeni. Verjetno je, da so te tožbe upravičene in pisec gotovo želi, da bi prišle do pravih ušes. Delavčevogledanje na bistvo tiska kaže Slavko Dvoršek. Naravnost nujno pa bi bilo, da bi sleherni delavec prebral prispevek Toneta Fajfarja, ki niše o slovenskem delavskem tisku. V članku omenja vse vrste delavskega tiska od početkov do danes. Številni časopisi in revije raznih svetovnih nazorov nam pričajo o silni razgibanosti delavstva v zadnjih sto letih. Dasi se križajo pojmi in na-

zori, je vendar vse en sam trud pa tudi dvig vsega delavstva k svojim skupnim idealom. Iz tega članka razvidimo tudi krščanski socialisti svoj tisk, celotno delavstvo pa ve ločiti od delavskega tiska tudi tisto, kar imenuje prireditelj na koncu plevel.

S tem bi na kratko omenili vse, kar zanima predvsem javnost. Pripomniti moramo samo še to, da krasi revijo več lepih barvnih prilog različnih grafičnih podjetij. Pa tudi vsa izdelava sama je vzorna, kar o vsaki tiskovini, ki pride na svetlo, ne moremo trditi. Slovenski grafičarji so za svoj jubilej dokazali svojo kulturno višino in ostali delavci samo želimo, da se vedno bolj oprijemajo tudi vsesplošnih delavskih zahtev, v katerih je obsežen tudi njihov ideal.

Jj.

Delavski koledarček za leto 1939 je izšel!

Imeti ga mora vsak zaveden delavec in član Jugoslovanske strokovne zveze. Koledarček stane 8 din. Hitite z naročili!

Do naših krajev

Goričane-Medvode

V decembru smo po štirih tednih brezposelnosti zopet začeli z delom. Za koliko časa, ne vemo. Vsak čas bomo spet lahko pričakovali običajne napovedi: »Zaradi prenapoljenih zalog smo prisiljeni začasno s obratovanjem ustaviti...« in bomo s tem za delj časa spet brez dela. Vprašanje je, kako se more preživljati delavec, ki je po vsakih dveh mesecih spet en mesec brez dela, posebno če ima številno družino. Naše delavstvo s strahom gleda v prihodnost. Če se razmere v papirni industriji ne spremenijo, mu je nemogoče človeško preživljanje. Da bi se preživljali s podporo, ki jo daje borza dela, je pri sedanjih uredbi in pri izredno počasnem in birokratičnem poslovanju nemogoče. Po štirih tednih brezposelnosti smo kljub številnim intervencijam naših zaupnikov in centralne komaj dosegli, da se je tik pred ponovnim obratovanjem izplačala podpora za dva tedna, za ostala dva tedna pa jo zaradi krivičnih predpisov izgubimo. Če bi pa naši zaupniki in centrala stalno ne drezali, bi se bilo lahko zgodilo, da bi sploh ostali brez podpore.

Ko je izšla nova uredba o borzi dela, po nekaterih časopisih ni bilo konca hvale o velikanski pridobitvi za delavstvo, ki jo nudi nova uredba, a v praksi se je izkazalo, da nova uredba uvaja še bolj birokratičen postopek za doseg podpore, a obenem občutno zmanjšuje pravice delavcev do podpor za družinske očete z večjim številom otrok. Čisto pravilno je v eni zadnjih števil zapisala »Delavska pravica«, da je očiten namen nove uredbe zvišanje prispevkov, da se zbira delavski denar in se po nizkih obrestih posoja raznim gospodarskim ustanovam. Torej delavec naj plačuje še enkrat višje prispevke, prejema nižje podpore, a z njegovim denarjem gospodarijo drugi. Hvaležni smo delavski zbornici za znatno podporo, ki jo je na predlog našega tov. Lombarda dala iz svojih skromnih sredstev papirniškemu delavstvu. Papirničar.

Slatina-Radenci

Na veliko presenečenje smo bili v nedeljo 4. decembra zdraviliški delavci poklicani v zdraviliško kavarno. Kakor še nikdar poprej, sta letos g. šef in njegova ga. soproga pokazala svojo naklonjenost do delavstva, predvsem pa do delavskih otrok. Vsak otrok je dobil toplo zimsko obleko, škornje, vse šolske potrebščine in povrh še nekaj sladkarij. Obdarovanih je bilo 105 otrok. Zdravilišče je dalo za te darove nad 10.000 din. Za prejete darove smo g. šefu in ge. soprogi vsi delavci zelo hvaležni.

Št. Vid

Strokovni tečaj, ki smo ga namerali prirediti ta mesec, bomo imeli po novem letu.

Celje

V sredo 14. decembra sestanek. Predavata tov. Repenšek in Prevornik o temi: Pred 20 leti na fronti. Pridite, da spoznamo položaj, ki je vladal v svetu pred ustanovitvijo naše države.

Stahovica

Poročil se je tov. Kemperle Franc s tovarišico Ivanko Dolinšek. Mlademu paru želimo veliko sreče na novi življenjski poti.

Vič

Naše, predvsem sezonsko delavstvo se od časa do časa zbira na svoje sestanke in obravnava s svojimi voditelji težka socialna vprašanja. To delavstvo je zaposleno predvsem na opekarinah. Težke borbe je že imelo s svojimi podjetji oz. z njihovimi voditelji. Le stežka so uspevali in le po malem dosegali uspehe. Delavci vemo, da so bile naše borbe upravičene in poštene vodene. Jugoslovanska strokovna zveza in njeni strokovni tajniki nam niso nikdar obetali česa, za kar se je naprej vedelo, da ne bomo dobili, čeprav se dobijo tudi demagoški trebušniki, ki si upajo javno lagati, da bi opekarstvo delavstvo lahko imelo večje uspehe, če ga ne bi organizacija izdala. No, hvala Bogu, delavci v naši okolici smo se že spametovali in spoznali, kdo nam je pripravljen pomagati in izboljšati položaj. Tisti, ki nam danes gredo nasproti z mehkiimi in uglajenimi besedami, naj nam le pomagajo takrat, ko jih bomo prosili za 25 par povišanja, in takoj bomo razumeli, da so prijatelji delavstva. Ali pa naj nam povišajo nizke plače vsaj za 1 dinar na uro, in bomo brez nadaljnega rekli, da tako govorijo, kakor delajo. Danes pa govorijo tako, da dati ni treba!

Kljub vsemu pa vidimo, da delavcem primanjkuje prave delavske samozavesti in resnične izobrazbe. Zato pa imajo gotovo prav tisti, ki nas spodbujajo, da začnemo z delavskimi tečaji in predavanji. Če bo med našimi člani dovolj korajže in volje do predavanja, jih bomo poskusili prirediti še letošnjo zimo.

Ljubljanskim trgovcem in obrtnikom!

Prihodnje dni vas obiščejo zastopniki brezposelnih sezonskih delavcev s prošnjo, da darujete skromen prispevek za božičnico, ki jo priredi podpisana organizacija. Prosimo vas, darujte za brezposelne sezonske delavce mesta Ljubljane, ki so zlasti letos zelo prizadeti z novo uredbo o prejemanju brezposelnih podpor, v kateri ni predvidena za sezonsko delavstvo nobena podpora.

Pokažite, da vam je skrb za sezonsko delavstvo na prvem mestu med vsakodnevnimi skrbmi, ki tarejo vaš stan, Stavbinci JSZ-e.

Časopisi pišejo:

»AUBE« piše po ponesrečeni splošni stavki CGT: »Preizkušnja sil je končala v zmedi, kakor se je začela. Vlada je imela zadnjo besedo, toda morala je razumeti, da se ni dobro igrati z občutljivostjo delavskih množic. Znano je jasno in odločno stališče, ki so ga zavzeli krščanski sindikalisti: odločno proti splošni stavki, ker morajo vsi državljani spoštovati postave, toda v okviru postavnega je treba delovati, da se spremeni, kar je nesprejemljivega v načrtu finančnega ministra. Čeprav bi se dalo mnogo govoriti, drži dejstvo, da novi ukrepi nasprotujejo socialnim postavam iz l. 1936. G. minister hoče povečati produkcijo, pa je v ta namen samo podaljšal delovni čas. Zakaj se je hotel v prvi vrsti znebiti 40 urnega delavnika, ko je vendar dokazano, da z redkimi izjemami (n. pr. obrambna industrija) francoska podjetja niti toliko nimajo naročil, da bi delala 40 ur tedensko? Namesto da bi se trudil za pridobitev novih trgov, za kakovostno izboljšanje naše produkcije, za boljšo opremo podjetij! Zakaj? Bojimo se, da hočejo simbolično zrtvovati 40 urni delavnik na oltar nekega novega liberalizma, ki je ravno nasproten socialnim pridobitvam iz leta 1936. Začeti se mora miroljuben boj, ki ne bo skušal uničiti poskusa g. Reynauda niti se ne bo izogibal žrtvam, ki jih terja sedanji položaj in ki jih moramo nositi vsi, temveč boj, ki bo odvrnil od nas senco socialnega nazadovanja. V prvi vrsti mora to nalogo prevzeti parlament.«

»AVANT-GARDE«. 18. novembra je imel portugalski kardinal Cerejeira velik govor, kjer je med drugim dejal: »Kar zadeva brezbožni komunizem, ga Cerkev ni obsodila zato, da bi branila blagajne bogatašev, temveč ker je nasproten naravi in Bogu. Nihče ga ni preganjal bolj od papeža kot smrtno nevarnost za krščansko kulturo. Toda nič manj grozeč ni drug sistem, ki je doslej uporabljal manj nasilna, toda bistrounejša sredstva, sistem z materialistično osnovo, bogato pomešano z religioznim mysticismom, ki ubija v človekovi vesti krščansko dediščino. Z različnimi sredstvi, izhajajoč od razreda ali rase, žrtvuje človeško osebo, ki jo je Kristus osvobodil, in postavlja na oltar novemu bogu. — Kjer je Kristus preganjan, tam zavladajo zopet sirovi imperializem. Človek postane spet suženj države, katera je popoln gospodar duš, katera hoče postavljati pravila resničnosti in morale, izven katere ni nobenih pravic. — Ničesar notranjega ni mogoče ustvariti od zunaj s kakim ukazom, z revolucijo ali s kakim uspešnim režimom. Zgodovina nas uči, da so bile javne organizacije s krščanskim videzom, ki pa so bile brez resničnega krščanstva. Kjer ni vere in krščanskega življenja, tam so le prazni grobovi brez Kristusa, čeprav nosijo Odrešnikovo znamenje.«

»AUBE«. Kardinal Verdier je rekel 1. decembra na nekem banketu: »Podnebje Francije ni prikladno za nauke,

ki razširjajo nasilje in uničevanje, in njeno sonce ne bi moglo osvetljevati atentatov, storjenih v imenu tujih ideologij. K sreči — in ta skladnost je nenavadno učinkovita — je Francija danes ob strani Cerkev, da brani skupno dediščino proti novodobnim krivovertcem. Glas velikega vatikanskega starca je našel v zadnjih časih vselej zvest odmev pri vseh francoskih duhovih. Skupaj z njim hočemo ohraniti človečanstvu posvečena načela modre svobode, resničnega bratstva in krščanske enakosti, teh treh lepih stvari, ki so tako drage naši moderni Franciji.«

»TEMPS PRESENT«. P. H. Simon piše: »Morda stojimo na pragu težkih dogodkov in odločilnih izbiranj. Poskusimo s čistim in pogumnim srcem stopiti v uro, ko se bo odločala usoda Francije. Morda bodo v imenu narodnega blaga in državnega reda zahtevali od nas, naj žrtvujemo ljudske pravice. Ali pa ljudstvo v zmedenosti svojega odpora morda ne bo spoznalo domovinskih pravic in potrebnih postav. Naša morala in naša krščanska duhovna disciplina nas silita, da združujemo oba konca verige in s tem odstranjujemo spore in nakazujemo rešitve. Ne tajimo, da je to težavna in nevarna naloga. Kakšna sramota, če bomo odpovedali! Kakšen polom, če se bomo zmotili. Toda kakšna prihodnost za Cerkev in za Francijo, če jima bomo ustvarili mir, svobodo in pravico!«

»ENTSCHEIDUNG«. »Vsakemu nepokvarjenemu človeku brez razločka narodnosti je že dolgo jasno, da je proti organiziranemu nasilju mogoča le ena fronta: fronta morale. Danes ni mogoče več odpor v imenu petrolejskih ali rudniških koristi, kolonij in podobnega. Vsakdo ve, da se je treba boriti iz najgloblje, duševne potrebe — ali pa sploh ne, boriti brez sebičnih nagonov za pravno resnico — ali pa bomo iz notranje nesvobode, iz »gospodarskih razlogov« izgubili resnico in svobodo ter se prodali nasilju.«

»AVANT-GARDE« piše o novi francosko-nemški izjavi in pravi: »Bolj ko preudarjamo to izjavo, bolj vidimo, da je g. Flandin (zastopnik francoskega velikega kapitala

po pravici rekel, da vidi v njej logični nasledek monakovskega dogovora in politike, kakršno je on zahteval od vsega početka. Naše sumnje se uresničujejo: Francija se flandinizira!... Ne, Francija si še ni opomogla. Tudi Anglija ne, vsaj ne do sedaj.«

»AVANT-GARDE«. Sotrudnik nekega japonskega lista (Nichi-Nichi) je imel razgovor z g. Clarkom Kerrom, angleškim poslanikom na Kitajskem, ki je izjavil: »Od maršala Čangkajška do zadnjega prostaka, pri vsem kitajskem ljudstvu sem spoznal isto odločnost, da vztrajajo v odporu proti Japonski. Ne mislim, da hoče Čangkajšek varati. Po potovanju, ki sem ga pravkar izvršil v notranjosti Kitajske, imam resnično vtisk, da se je vojna pravkar šele začela. Vi Japonci ste povzročili enotnost kitajskega ljudstva in kitajske vlade, kajti družji jih volja do odpora proti Japonski.«

»ESSOR« (Ženeva): »Strašen požar je več dni vznemirjal vso Evropo in časopisi so opisovali vse podrobnosti nesreče v Marseilleu, ki je terjala 72 človeških žrtev. Toda skoraj neopaženo je šel mimo nas požar v Kantonu, kjer je bilo na tisoče žrtev. In po Kitajski blodj 25 milijonov ljudi brez vsega... — Angleške tovarne orožja delajo zelo dobre kupčije. 30 glavnih tovarn je imelo leta 1934. samo 3.803.040 funtov šterlingov dobička — medtem ko je znašal njihov dobiček v l. 1937. 11.747 tisoč funtov.« (To je približno 2 in pol milijarde din, ur.)

Tovariši in tovarišice, stavbincem na pomoč!

Naglo se bliža praznik rojstva Gospodovega; mnogi od vas ga pričakujete z veseljem, mnogi pa z žalostjo in obupom. Da vsaj delno odpomoremo brezposelnim tovarišem in njihovim družinam v teh težkih časih in da jim po mogočnosti nudimo za božič skromen košček kruha, smo se odločili, da priredimo božičnico, za katero prosimo tudi vas, ki ste zaposleni, kakršnega koli prispevka, naj si bo to stara obleka, živež ali denar. Za vsak, še tako mal dar, vam bodo brezposelni tovariši zelo hvaležni.

Prispevke pošljite po svojih odborih ali pa osebno na naslov: Strokovna skupina gradbenega delavstva JSZ-e, Ljubljana, Miklošičeva cesta 22-I.

Stavbinci JSZ-e.

OGLASE

za novoletno številko „Delavske pravice“ pošljite vsaj do božiča! Ker list vzdržujemo delavci sami, so nam ti oglasi še prav posebno potrebni. Skupine na delo!

Uprava „Delavske pravice“.

